

РОЗДІЛ 3. МОВА ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

УДК 070.4+070.654.197

ОБГРУНТОВАНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПРЯМОГО ПОРЯДКУ СЛІВ ТА ІНВЕРСІЇ В ТЕЛЕВІЗІЙНОМУ МОВЛЕННІ НАЖИВО

Анатолій Капелюшний

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Генерала Чупринка, 49, м. Львів, 79001, Україна
e-mail: journft@franko.lviv.ua*

У статті проаналізовано обґрунтованість використання прямого порядку слів та інверсії під час телевізійного мовлення наживо, помилки, пов'язані з недодержанням мовностилістичних норм, способи уникнення цих помилок, шляхи вироблення відповідних рекомендацій тележурналістам.

Ключові слова: телебачення, прямий ефір, тележурналіст, мовлення телевізійних журналістів, прямий порядок слів, інверсія, змістова функція порядку слів, помилки.

Чимало помилок у мовленні телевізійних журналістів наживо, зокрема й таких хиб, що спотворюють зміст висловлювання, спричинено порушенням правил розташування слів у реченні. Досліджень, присвячених стилістичному використанню порядку слів у журналістських текстах та й загалом в українській мові, не так багато. Здебільшого автори наукових розвідок наголошують на тому, що «в українській мові порядок слів вважається вільним, тобто не існує суворо закріпленого місця у реченні за тим чи іншим його членом» [2, с. 215]. О. Д. Пономарів при цьому підкреслює: «Вільність порядку слів не виключає правил, що регулюють розташування членів речення. Кожне переставлення пов'язане з більшою чи меншою зміною значення. Порядок слів виконує синтаксичну й стилістичну функцію» [5, с. 166]. Додамо: і змістову. Сам О. Д. Пономарів зауважує, що «переставлення пов'язане зі зміною значення», проте не виокремлює це як ще одну функцію. Так само трактує деякі функції порядку слів Г. Й. Волкотруб, яка пише: «Інверсія спричинює зміну експресивного забарвлення речення» [2, с. 215]. Проте ще до цього й зауважує: «У разі інверсії основний зміст речення зберігається, але зміна порядку слів дозволяє внести додаткові смислові відтінки, підсилити виразність слів» [2, с. 215]. Не можемо погодитися з тим, що «основний зміст речення зберігається», позаяк у цілій низці випадків кардинальних змін зазнає саме основний зміст речення (на кшталт *Взуття і засоби захисту від волонтерів передадуть батальйону «Айдар»* [5-й. – 2014. – 2 вересня]) [докладніше див.: 3, с. 267]. Та основну тенденцію щодо змін, які спричиняє інверсія, зауважено точно: це насамперед стилістичні зміни, тобто найчастіше порядок слів у реченні виконує стилістичну функцію.

Г. Й. Волкотруб зазначає: «Прямий порядок слів домінує у мові. Він вважається нейтральним» [2, с. 215]. Що ж до доцільності використання інверсії в

журналістських текстах найточніше висловився О. Д. Пономарів: «Інверсія створює багаті стилістичні можливості, але використання її потребує авторської вправності» [5, с. 167]. Невміле застосування інверсії, зокрема, спричиняє небезпеку, щодо якої застерігає Г. Й. Волкотруб: «Порушення правил розташування членів речення може спричинити двозначність висловлювання» [2, с. 218].

Отже, доходимо висновку, що в спеціальній літературі найпильнішу увагу приділено функції, яка є найбільш помітною і яку найчастіше порядок слів виконує в мові ЗМІ, загалом в українській мові, тобто стилістичній. І лише побіжно розглянуто явища, пов'язані зі змістовою функцією порядку слів у реченні. Тому ми в цій статті не просто розглянемо випадки невинного використання інверсії в прямофірних журналістських текстах, а приділимо особливу увагу саме недотриманню в журналістських текстах правил розташування слів, яке спричиняє змістові зміни, додає небажаних значеннєвих відтінків у висловлювання, а нерідко й спотворює його зміст. Наші висновки базуються на прикладах, взятих з практики мовлення журналістів наживо впродовж 2010–2014 рр. на різних українських телеканалах: на Першому національному, 1+1, 2+2, «Інтері», 5-му каналі, ТВі, UBR, на каналі «24» (у Львові ТРК «Люкс»), ЛТБ (з 2012 р. ТРК «Львів»), ЗІК, НТА (з 2013 р. канал «2»), «Футбол», «Футбол+» (з 2013 р. «Футбол 1» та «Футбол 2»).

Найпомітнішими є випадки виникнення подвійної залежності внаслідок невинного використання інверсії, що спричиняє не просто небажані відтінки у значенні висловлювання, а й прикру двозначність: *Надолужувати втраченого по суботах школярі не будуть* (ТРК «Люкс». – 2010. – 21 грудня); *Залізобетонні труби роз'їли нечистоти. Їх зробили ще за часів Хрущова* (ТВі. – 2012. – 17 січня); *Ось ці кадри відзнято одразу після побиття у відділі хірургії* (ЗІК. – 2012. – 30 квітня); *Вшанували пам'ять Івана Підкови і тріо бандуристок* (ЛТБ. – 2012. – 18 червня); *Школярі взяли ініціативу в свої руки, точніше дорожні знаки* (ТРК «Львів». – 2013. – 14 листопада); *Клієнтів у психологів, які нарікають на поганій настрій, вдосталь* (UBR. – 2014. – 9 січня). Замість «надолужувати по суботах» школярі «втрачають по суботах», «труби роз'їдають нечистоти», а не «нечистоти роз'їдають труби», до того ж їх (нечистоти) «зробили ще за часів Хрущова», «побиття» сталося «у відділі хірургії», не «тріо бандуристок» «вшановує пам'ять», а його пам'ять вшановують, не клієнти, а психологи «нарікають на поганій настрій» і т. ін. Тобто зміна розташування членів речення не просто вносить небажані відтінки в значення висловлювання тележурналіста в прямому ефірі, а кардинально змінює зміст цього висловлювання, найчастіше аж до протилежного тому, який хотів донести до глядачів репортер. Така інверсія не лише небажана, а й просто шкідлива, в найкращому випадку глядачі сприймають її зі скептичною усмішкою.

Так само спотворюють зміст висловлювання аж до протилежного помилки, спричинені порушенням правил розташування підмета й додатка (*Нові безпечні котли потребують декілька закладів* [ТРК «Львів». – 2014. – 6 лютого]) або тільки дodatка: *Намагаються заспокоїти своїми діями гравці “Ворскли” суперника* (Футбол. – 2011. – 4 серпня); *Ірина Ванникова заявила, за наклеп до Москаля вже готують позов до суду* (ТВі. – 2011. – 21 вересня); *Йому п'ятдесят років. І у подарунок своїм футболістам він замовив перемогу* (Футбол. – 2011. – 1 жовтня); *Янукович готовий реформувати МВС разом із його новим керівником* (UBR. – 2011. – 8 листопада); *Прийшли у день вшанування пам'яті жертв сімдесят восьмої річниці голодоморів* (НТА. – 2011. – 28 листопада); *Залучати до виве-*

знення відходів інвесторів (ТРК «Люкс». – 2013. – 23 травня); Тут знайшли шкідливі речовини для організму (ТРК «Люкс». – 2013. – 4 червня); Після відпочинку на озері підвищується температура, свербить шкіра, блювота (UBR. – 2013. – 4 червня); Тут головою вистрибує і вибиває цей м'яч (Інтер. – 2013. – 6 вересня); Чи зможуть вони скласти бойовиків зброю? (1+1. – 2014. – 18 вересня); Офіційно перемовинами з терористами займається Центр звільнення полонених від офіцерського корпусу (ЗІК. – 2014. – 27 вересня); Ми обговоримо, що сьогодні сталося, з політологом Анатолієм Романюком (ЗІК. – 2014. – 18 грудня). Так виникають у сюжетах жертви відзначення річниці голодомору, відходи інвестора, свербіння блювоти, звільнення полонених від офіцерського корпусу чи «Що сталося з політологом?» замість «Обговоримо з політологом» тощо. Найефективніші рекомендації, які в цьому разі можна дати, такі: не варто використовувати інверсії без наміру змінити зміст у реченнях, у яких форма підмета й форма прямого додатка збігаються, а також у так званих реченнях тотожності (двоскладних реченнях, у яких обидва головні члени виражені називним відмінком іменника) [докладніше див.: 3, с. 267].

Є ціла низка особливостей, пов'язаних з місцем узгодженого й неузгодженого означення за прямого порядку слів у реченні. Неврахування їх спричиняє небажані значеннєві відтінки висловлювання або й перекручує його зміст: *Удар по воротах Мюллера* [Мюллер – нападник “Баварії” {Мюнхен, Німеччина}; *воротар “Інтернаціонале”* {Мілан, Італія} – Жуліо Сезар] (Перший національний. – 2010. – 22 травня); *Постане новий дитячий заклад за рік часу вищої якості* (ЛТБ. – 2010. – 23 червня); *Полюбляють каву у Львові різного приготування* (ТРК «Люкс». – 2010. – 25 вересня); *Вдалося взяти свідчення в заступника голови СБУ Володимира Сацюка в минулому* (1+1. – 2010. – 10 грудня); *Того ж року найбільшу різдвяну зірку змайстрував і його брат діаметром у три метри* (ТРК «Люкс». – 2011. – 10 січня); *Це вже буде третя поразка від мюнхенського клубу “Інтера”* (Футбол. – 2011. – 23 лютого); *Це гуртожиток Львівської політехніки номер одинадцять* (ЗІК. – 2011. – 9 серпня); *Чотирнадцятий чемпіонат футболу з Європи добігає кінця* (ЛТБ. – 2012. – 30 червня); *Знову центральні захисники з м'ячем львівських «Карпат»* (2+2. – 2012. – 21 жовтня); *Всі емоції на лиці Юрія Вернидуба по даному епізоду* (Футбол. – 2013. – 12 липня); *Вице-студентський мер Львова* [тип] (ЗІК. – 2014. – 30 березня); *Поселили в себе людей, які приїхали зі Сходу і Криму України* (2. – 2014. – 22 грудня). Внаслідок порушення усталеного порядку розташування означень та інших другорядних членів речення у глядачів виникає помилкове враження, що Мюллер не б'є по воротах, а сам стоїть на цих воротах, не «зізда», а брат має діаметр три метри, «Інтер» не міланський, а мюнхенський клуб і не програв, а виграв матч, Львівська політехніка, а не її гуртожиток має номер одинадцять і т. ін. Тележурналістам треба мати на увазі те, що в таких випадках найчастіше двозначність і відверте спотворення змісту висловлювання виникає тоді, коли форма неузгодженого означення і форма додатка збігаються, а отже, їх можна сплутати в разі інверсії. Тому в цьому разі варто уникати непрямого порядку слів у реченні.

Загалом найменш регламентоване місце обставин за прямого порядку слів чи за інверсії, проте й тут треба зважати на ймовірність виникнення небажаної двозначності в цілій низці випадків за непродуманого використання непрямого

порядку слів: *Це спровокувало масові безлади та погроми анархістів у грецьких містах* (24. – 2010. – 22 січня); *На цю недугу щоразу хворіє більше молоді* (ЛТБ. – 2011. – 12 квітня); *Звідки в Данії знають про Україну і загалом про наше місто* (ЛТБ. – 2011. – 9 серпня); *Активісти влаштували акцію протесту на захист заарештованих [грінпісівців у Арктиці] у парку Горького* (5-й. – 2013. – 5 жовтня); *Більшість людей [на Майдані й на вулиці Грушевського] вважає, що завтра вдасться врегулювати ситуацію в Верховній Раді* (1+1. – 2014. – 27 січня). У грецьких містах погроми влаштовували анархісти, а не, навпаки, громили анархістів. Грінпісівців заарештували не в парку Горького, а в Арктиці. Критична ситуація виникла не у Верховній Раді, а на Майдані тощо. Тут двозначність виникає здебільшого внаслідок неухважності журналістів, які розташовують обставини в реченні будь-де, а не саме там, де вони мали б стояти. Такі помилки спричиняє брак концентрації в прямому ефірі, відволікання репортерів на якісь сторонні речі, несподівані подразники.

Виникають небажані стилістичні та змістові відтінки за невдалого переміщення в реченні приймєнника (*Каталонці розізлились і на арбітра, і на самі себе* [Футбол. – 2011. – 20 лютого]), а значно частіше – сполучника: *Вони лише як рік з гордістю називають себе школяриками* (ТРК «Люкс». – 2010. – 28 травня); *Мешканці прилеглих вулиць вже як місяць не можуть дістатися своїх будинків* (ТРК «Люкс». – 2011. – 17 лютого); *Такий захід навряд надовго чи зупинить бодяжників* (ТРК «Люкс». – 2012. – 13 листопада); *Із запаленою цигаркою вже як місяць туди зась* (ТРК «Львів». – 2013. – 1 лютого); *Вже як тиждень роботи стоять на місці* (ТРК «Львів». – 2014. – 15 січня).

Окрема розмова стосується часток, які підкреслюють, виокремлюють той член речення, біля якого їх розташовано: *Місце їх спонукатиме бути більш ще відповідальнішими* (ТРК «Люкс». – 2010. – 17 вересня); *Цукру цього року вистачить усім і за не надто високими цінами* (ЛТБ. – 2010. – 24 вересня); *Це ще не далеко весь перелік його подвигів* (НТА. – 2010. – 23 листопада); *Причина у тому, кажуть лікарі, що люди регулярно не проходять медичних обстежень* (ЗІК. – 2011. – 4 лютого); *Роботи киплять уже декілька років, а віз нині і там* (ЛТБ. – 2011. – 31 березня); *Те саме і стосується тренувань* (24. – 2011. – 27 листопада); *Про чисту питну воду й годі говорити* (ЛТБ. – 2012. – 17 березня); *Про значні суми й годі говорити* (ЛТБ. – 2012. – 28 червня); *До пікетувальників з держустанови так і ніхто не вийшов* (НТА. – 2012. – 16 жовтня); *Без грошей про допомогу і годі мріяти* (ЗІК. – 2012. – 24 листопада); *На вулицях сьогодні аж не так багато народу, як можна було сподіватися* (1+1. – 2013. – 11 березня); *Так і нічого не прийняли* (ТРК «Львів». – 2014. – 5 лютого); *Не лише обласні чиновники переймалися стадіоном – говорили також про освіту, культуру* (ТРК «Львів». – 2014. – 14 лютого); *Сьогодні таких провалів має не бути* (Футбол 2. – 2014. – 15 лютого); *От саме чому тут йому звели перший пам'ятник* (ТРК «Львів». – 2014. – 8 вересня).

Інколи автори непродумано приєднують до головного речення підрядні, неправильно визначають місце вставної конструкції: *Старі котельні модернізуватимуть, наголосив мер, аби люди були з теплом* (ТРК «Люкс». – 2010. – 9 липня); *Львівський цирк був на балансі Міністерства культури. Про інцидент у Києві вже знають* (ТРК «Люкс». – 2011. – 26 березня); *Виставку ж львів'яни можуть*

оглянути у Львівській галереї мистецтв, яка триватиме до 5 жовтня (НТА. – 2012. – 19 вересня); Тепер збирають кошти на спеціальний автомобіль для цього хоспісу, який коштує сто тисяч гривень (ТРК «Люкс». – 2013. – 8 травня); Все правильно зробив Мартинюк у цьому епізоді, який щойно з'явився (2+2. – 2014. – 21 вересня); Знов передача у штрафну зону, яка завершується ударом (2+2. – 2014. – 21 вересня).

Пояснення причин виникнення помилок останніх трьох типів (місце приєднання і сполучників, часток, підрядних речень і вставних конструкцій) може бути лише одне, те саме, що й у попередньому разі, коли йшлося про інверсію обставин: брак належної уважності в журналістів, брак концентрації в прямому ефірі. Але крім того, тут ще нерідко репортери не продумують одразу зміст цілої фрази й під час мовлення наживо, імпровізуючи й постфактум згадуючи якісь важливі деталі, експромтом додають підрядні речення як «приєднувальні» конструкції до вже сформульованого як самодостатня закінчена синтаксична конструкція простого речення, що раптом перетворюється на головне речення в складнопідрядному. Це часто додає помилок, що впливають на зміст висловлювання.

Варто також зауважити, що дуже близьким до невиправданої інверсії, за якої порядок слів у реченні виконує змістову функцію, є продовження в наступному реченні контентної доріжки попереднього у так званих репортерських відводках сюжетів (не у відводках після сюжетів, які виголошує ведучий випуску новин). Якщо попереднє (передостаннє в сюжеті) речення питальне, то наступне (останнє) розповідне сприймається як відповідь на нього. Якщо ж обидва речення розповідні, то тут все залежить від тривалості паузи між ними. А здебільшого в новинах репортери не мають змоги робити тривалих пауз, бо й сама тривалість сюжету обмежена кількома хвилинами. Яскравий приклад такої відводки наводить Віктор Шендерович: «Великодній репортаж із Єлохівського собору кореспондент НТВ закінчив так: «Христос воскрес! З місця події – Іван Волоніхін» [4, с. 581]. Ми зауважуємо не менш яскраві «відводки» з новинних сюжетів сучасних українських тележурналістів: *Хто їм відшкодує збитки? Тетяна Лазарчук, Андрій Сокурєнко. ТСН (1+1. – 2012. – 18 жовтня); До міліції принесли тридцять одиниць зброї. Ольга Зеліско, Роман Миленький. «Наш репортер» (ТРК «Люкс». – 2012. – 6 листопада); Обоє безпритульних були у стані алкогольного сп'яніння. Ольга Зеліско, Олег Кухар. «Наш репортер» (ТРК «Люкс». – 2012. – 26 листопада); Віденського вальсу дочекалися лише одиниці. Ірина Кононенко, Володимир Гулевець, UBR (UBR. – 2013. – 18 лютого); Недоліки. Їх обіцяють виправити. Світлана Березівська, Тетяна Лазарчук, ТСН, 1+1 (1+1. – 2013. – 19 лютого); Славнозвісну «Бель» сьогодні співали на біс. Ірина Кононенко, Василь Дендін, UBR (UBR. – 2013. – 6 березня); Кватири у будинку розкупили майже всі. Вікторія Іваскевич, Ірина Вацйшин, Олександр Бригадир, «Головні новини Львова» (ТРК «Люкс». – 2013. – 21 листопада); Ще цього тижня на лікування поїдуть двоє майданівців. Тетяна Муравель, Олег Кухар, ТРК «Люкс» (ТРК «Люкс». – 2014. – 18 березня); Декого усиновлять. Ірина Кунинець, Юрій Матьора. Новини Львова (ТРК «Львів». – 2014. – 30 травня); Ними пишаються навіть найменші. Ольга Матейчик, Назар Мельник. Новини (ТРК «Львів». – 2014. – 7 серпня). Ендрю Бойд наго-*

лошує: «Тривале враження від будь-якої програми чи матеріалу зазвичай створюють перші і останні слова. Тому закінчення матеріалу треба писати не менш ретельно, ніж підводку. Матеріал повинен мати енергійний початок і закінчуватися реченням у ствердній формі... Новини мають закінчуватися вибухом, а не стиханням – не можна допускати послаблення і спадання наприкінці матеріалу» [1, с. 95].

Загалом паузи ефективно виконують змістову функцію, а в репортерів і ведучих випусків новин не завжди доносять той зміст, на який сподівався автор. Унаслідок цього виникають двозначності, не менш прикрі й кумедні, ніж та, яку зауважив тележурналіст і сатирик Віктор Шендерович: *Королева Єлизавета // Друга виступила в парламенті (5-й. – 2009. – 18 листопада); Учасники флеш-мобу // взявшись за руки // за допомогою рушників співають гімн України (НТА. – 2012. – 28 червня); Христос воскрес в ефірі ТРК «Львів» // і ви дивитесь новини спорту (ТРК «Львів». – 2013. – 7 травня)*. Як бачимо, не лише порушення правил розташування слів у реченні за прямого порядку й за інверсії спричиняє важливі зміни у значенні, а то й спотворення змісту висловлювання. У прямому ефірі такі небажані ефекти часто виникають також і внаслідок продовження контентної доріжки у репортерських відводках сюжетів та через непродумані, випадкові паузи.

Отже, дослідивши обґрунтованість використання прямого порядку слів та інверсії під час телевізійного мовлення наживо на провідних українських телеканалах, доходимо таких висновків:

1. Українські дослідники мови ЗМІ найпильнішу увагу приділяють функції, яка є найбільш помітною і яку найчастіше порядок слів виконує в мові ЗМІ, загалом в українській мові, тобто стилістичній. І лише побіжно розглянуто явища, пов'язані зі змістовою функцією порядку слів у реченні.

2. Саме недотримання в журналістських текстах правил розташування слів у реченні найчастіше спричиняє змістові зміни, додає небажаних значеннєвих відтінків у висловлювання, а нерідко й спотворює його зміст.

3. Найпомітнішими є випадки виникнення подвійної залежності внаслідок невиправданого використання інверсії, що спричиняє не просто небажані відтінки у значенні висловлювання, а й прикру двозначність. Тут зміна розташування членів речення кардинально змінює зміст цього висловлювання, найчастіше аж до протилежного тому, який хотів донести до глядачів репортер.

4. Так само спотворюють зміст висловлювання аж до протилежного помилки, спричинені порушенням правил розташування підмета й додатка. Найефективніші рекомендації, які в цьому разі можна дати, такі: не варто використовувати інверсії без наміру змінити зміст у реченнях, у яких форма підмета й форма прямого додатка збігаються, а також у так званих реченнях тотожності (двоскладних реченнях, у яких обидва головні члени виражені називним відмінком іменника).

5. Є ціла низка особливостей, пов'язаних з місцем узгодженого й неузгодженого означення за прямого порядку слів у реченні. Невраховання їх спричиняє небажані значеннєві відтінки висловлювання або й перекидає його зміст. Тележурналістам треба мати на увазі те, що в таких випадках найчастіше двозначність і відверте спотворення змісту висловлювання виникає тоді, коли форма неузгодженого означення і форма додатка збігаються, а отже, їх можна сплутати в разі інверсії. Тому в цьому разі варто уникати непрямого порядку слів у реченні.

6. Загалом найменш регламентоване місце обставин за прямого порядку слів чи за інверсії, проте й тут треба зважати на ймовірність виникнення небажаної двозначності в цілій низці випадків за непродуманого використання непрямого порядку слів. Тут двозначність виникає здебільшого внаслідок неухважності журналістів, які розташовують обставини в реченні будь-де, а не саме там, де вони мали б стояти. Такі помилки спричиняє брак концентрації в прямому ефірі, відволікання репортерів на якісь сторонні речі, несподівані подразники.

7. Виникають небажані стилістичні та змістові відтінки за невеликого переміщення у реченні приєднання та (значно частіше!) сполучника, а також часток. Інколи автори непродумано приєднують до головного речення підрядні, неправильно визначають місце вставної конструкції. Пояснення причин виникнення цих помилок може бути лише одне, те саме, що й у попередньому разі, коли йшлося про інверсію обставин: брак належної уважності в журналістів, брак концентрації в прямому ефірі. Але крім того, тут ще нерідко репортери не продумують одразу зміст цілої фрази й під час мовлення наживо, імпровізуючи й постфактум згадуючи якісь важливі деталі, експромтом додають підрядні речення як «приєднувальні» конструкції до вже сформульованого як самодостатня закінчена синтаксична конструкція простого речення, що раптом перетворюється на головне речення в складнопідрядному. Це часто додає помилок, що впливають на зміст висловлювання.

8. Дуже близьким до невиправданої інверсії, за якої порядок слів у реченні виконує змістову функцію, є продовження в наступному реченні контентної доріжки попереднього у так званих репортерських відводках сюжетів. Якщо попереднє (передостаннє в сюжеті) речення питальне, то наступне (останнє) розповідне сприймається як відповідь на нього. Якщо ж обидва речення розповідні, то тут все залежить від тривалості паузи між ними. А здебільшого в новинах репортери не мають змоги робити тривалих пауз, бо й сама тривалість сюжету обмежена кількома хвилинами. Загалом паузи ефективно виконують змістову функцію, а в репортерів і ведучих випусків новин не завжди доносять той зміст, на який сподівався автор, унаслідок чого виникає небажана двозначність.

Саме додержання нескладних правил розташування слів у реченні, пильна увага телевізійних журналістів під час мовлення наживо до того, які небажані змістові відтінки можуть виникнути внаслідок непродуманої інверсії, дозволить уникнути небажаної двозначності, а то й перекручення змісту висловлювання. Докладніше з'ясування в наукових дослідженнях мови мас-медіа окремих аспектів, пов'язаних зі змістовою функцією порядку слів у реченні, дозволить значно підвищити якість телевізійного мовлення в прямому ефірі.

---

1. Бойд Е. Ефірна журналістика : технології виробництва ефірних новин / Ендрю Бойд. – К. : Ін-т журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2007. – 430 с.

2. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика української мови : навч. посіб. / Галина Волкотруб. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2009. – 256 с.

3. Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови : навч. посіб. / А. О. Капелюшний. – Вид. 2-ге, переробл. – Львів : ПАІС, 2007. – 400 с.

4. Капелюшний А. О. Енциклопедія афоризмів, крилатих фраз, цитат “Журналістика – це творчість і ремесло” : близько 19200 висловів 3300 авторів / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2011. – 960 с.

5. Пономарів О. Д. Стилiстика сучасної української мови : підручник / Олександр Пономарів. – 3-тє вид. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000. – 248 с.

SUBSTANTIALITY OF USING OF DIRECT WORDS ORDER AND INVERSION IN LIVE SPEECH BY TV JOURNALISTS

Anatoliy Kapelyushnyi

*Ivan Franko National University of Lviv
Chuprynky str., 49, Lviv, 79044, Ukraine
e-mail: journft@franko.lviv.ua*

Covers substantiality of using of direct words order and inversion in live speech by Ukrainian TV journalists. Special attention is paid to mistakes in using of direct words order and inversion.

Keywords: TV journalists, live speech, direct words order, inversion, notional function of words order, mistakes.

ОБОСНОВАННОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРЯМОГО ПОРЯДКА СЛОВ И ИНВЕРСИИ В ТЕЛЕВИЗИОННОЙ РЕЧИ В ПРЯМОМ ЭФИРЕ

Анатолий Капелюшный

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Генерала Чупринки, 49, г. Львов, 79044, Украина
e-mail: journft@franko.lviv.ua*

В статье проанализированы обоснованность использования прямого порядка слов и инверсии в телевизионной речи в прямом эфире, ошибки, связанные с нарушением языковостилистических норм, способы избегания этих ошибок, сформулированы соответствующие рекомендации тележурналистам.

Ключевые слова: телевидение, прямой эфир, тележурналист, речь телевизионных журналистов, прямой порядок слов, инверсия, смысловая функция порядка слов, ошибки.